

AMNESTY
INTERNATIONAL

AMNESTY INTERNATIONAL ÉVES JELENTÉS 2013 AZ EMBERI JOGOK HELYZETE A VILÁGBAN

**REGIONÁLIS ÁTTEKINTÉSEK
MAGYARORSZÁG ORSZÁGJELENTÉS**

2013

ELŐSZÓ

Az [*Amnesty International Éves Jelentés 2013*](#) azt vizsgálja, hogyan alakult az emberi jogi helyzet 159 országban, 5 régióban 2012-ben.

A jelen áttekintő kiadvány összegzi az év jogsértéseit és sikereit, regionális pillanatképeket tár az olvasó elé kulcsfontosságú emberi jogi kérdésekről, valamint betekintést enged a legfontosabb tényekbe és statisztikákba. Bemutatja, hány kormány nem állt ki a gyakorlatban az emberi jogok mellett, és használta a nemzeti szuverenitást, nemzetbiztonságot és a közbiztonsággal kapcsolatos aggályokat a jogsértések igazolására.

A 2012-es év leltára többek között háborús bűntettekről, a menekültek helyzetéről, kínzásokról, kivégzésekről, erőszakos kilakoltatásról, nők elleni erőszakról, újságírók bebörtönzéséről és a globális szolidaritás lehetőségeiről szól.

REGIONÁLIS ÁTTEKINTÉSEK

AFRIKA/ 4

AMERIKAI KONTINENS/ 7

ÁZSIA ÉS A CSENDES-ÓCEÁNI TÉRSÉG/ 9

EURÓPA ÉS KÖZÉP-ÁZSIA/ 11

KÖZEL-KELET ÉS ÉSZAK-AFRIKA/ 13

ORSZÁGJELENTÉS

MAGYARORSZÁG/ 15

AFRIKA

Fiatal fiú vezet át egy vak, a nuba népcsoporthoz tartozó menekültet a dél-szudáni Yida menekülttábor főpiacán, 2012 áprilisában. Az év folyamán menekültek ezrei érkeztek Dél-Szudánba a Szudán Dél-Kordofán és Kék-Nílus államaiban fekvő konfliktus-sújtotta területekről. © Pete Muller

A 2012-ben Maliban elmélyülő válság többet is tükrözött a régió mélyen gyökerező problémái közül. Afrika-szerte visszavetették az ott élő emberek életét és jogérvényesítését a konfliktusok, a mindenhol jelenlévő szegénység, valamint a biztonsági erők és a fegyveres csoportok által elkövetett visszaélések. Mindezek rávilágítottak a regionális és a nemzetközi emberi jogi, valamint a nemzetközi békefenntartó és biztonsági mechanizmusokban rejlő gyenge pontokra.

Januárban az Észak-Maliban uralkodó szegénység, diszkrimináció, és a haladás és fejlődés hiánya okozta, régóta tartó elégedetlenség a tuareg és iszlamista fegyveres csoportokat felkelés kirobbantására sarkallta. Márciusban a fővárosban, Bamakóban ez sikeres katonai puccs végrehajtásához vezetett, és áprilisra Mali tulajdonképpeni kettéosztását eredményezte. 2012 hátralévő részében az északi területek a fegyveres csoportok irányítása alá kerültek. A tuareg és iszlamista csoportok számtalan súlyos jogsértést követtek el, köztük az elfogott katonák tárgyalás nélküli azonnali kivégzését, emberek végtagjainak amputálását, egyesek halálra kövezését és lányok és nők megerőszakolását.

Ezalatt a mali biztonsági erők jogszerűtlen kivégzéseket hajtottak végre és válogatás nélkül bombázták a tuaregek irányítása alatt lévő területeket. Fegyveres csoportok és a kormány által támogatott milíciák gyerekkatonákat toboroztak. Több mint 400 000 férfi, nő és gyermek kényszerült elhagyni otthonát és másutt menedéket keresni.

Nagyrészt civilek szenvedték el a biztonsági erők és a Kongói Demokratikus Köztársaságba (DRC) beáramló fegyveres csoportok által elkövetett jogsértéseket. Az ingatag biztonsági helyzet jelentősen

leromlott, amint fegyveres csoportok – köztük a Március 23. mozgalom – bebetonozták hatalmukat az ország keleti részén fekvő Észak-Kivu tartományban.

Ezalatt a Szudán és Dél-Szudán közt feszülő ellentétek kiéleződtek az olaj, az állampolgárság és a határvonalak kérdésében. Az ország emberi jogi helyzete rettenetes maradt a Dárfúrban, Dél-Kordofánban és Kék-Nílus államokban zajló konfliktus miatt. 2012 végén a harcok súlyosbodtak, nagy számú civil áldozatot, növekvő humanitárius válságot, és több mint 200 000 ember környező országokba történő elmenekülését vonva maguk után. Tömegtüntetések szerveződtek a kormány megszorító intézkedései miatt; a tüntetések visszaélések elkövetésére sarkallták a biztonsági erőket.

Alvó menekültek a Yida menekülttáborban, Dél-Szudánban. © Pete Muller

A rendőrség és a biztonsági erők brutalitása gyakori jelenség volt a régió számos országában. Nigériában a Boko Haram nevű iszlamista fegyveres csoport több mint ezer embert gyilkolt meg bombázások és fegyveres támadások során.

A nigériai biztonsági erők komoly jogsértések elkövetésével válaszoltak – erőszakos eltüntetések, jogszerűtlen kivégzések, házfelgetések és törvénytelen fogva tartások is történtek.

Augusztusban a dél-afrikai rendőrhatalóságok gépfegyverrel és éles lőszerezelt egységeket vetettek be, hogy elfojtsanak egy sztrájkot a North West tartományban lévő LONMIN Marikana nevű platinabányában. Tizenhat bányász a helyszínen meghalt, tizennégy másik pedig egy másik helyen vesztette életét, ahová a rendőrség által nyitott tűz elől menekült. Több jel arra mutatott, hogy többségüket menekülés vagy a megadásra tett próbálkozás során lőtték agyon. Négy további bányász még aznap belehalt a sérüléseibe. A sztrájkoló bányászok fizetésük miatt álltak vitában a LONMIN-nel. A gyilkosságok mértéke és nyilvános volta – melyet tetézt a bányászati szektorban növekvő nyugtalanság – országos válságot szült.

Jogvédők, újságírók és ellenzéki csoportok tagjai határozott elnyomásban részesültek: Etiópiában egyeseket például hosszú börtönbüntetésre ítélték vagy önkényesen letartóztattak, másokat, ahogyan

az Gambiában történt, zaklattak és halálosan megfenyegettek. Elefántcsontparton az ismeretlen fegyveres harcolók által elkövetett támadások súlyos elnyomáshoz vezettek etnikai asszociációk vagy politikai szimpátia feltételezése alapján.

Fiatal menekült mali nő 2012 áprilisban a Nigéria Ayorou tartományában lévő Tinfaguate menekülttáborban. Karon lőtték, amikor lányát próbálta védelmezni egy a falujában történt milíciatámadás során. © Amnesty International

Számos országban szabtak ki halálbüntetést, ám csak nagyon kevésben hajtották végre az ítéletet – aggodalomra adott okot viszont, hogy Gambia az év során először, egy 30 éves szünetet követően, újra végzett ki foglyokat.

A nők és lányok továbbra is különösen védtelenek maradtak a hátrányos megkülönböztetéssel és a nemi alapú erőszakkal szemben – gyakori volt a párkapcsolati erőszak, ahogyan az állam által támogatott és fegyveres konfliktus során elkövetett erőszak is. Sok konfliktuszónában – köztük Maliban, Csádban, Szudánban és a Kongói Demokratikus Köztársaságban – követtek el katonák vagy más fegyveresek nemi erőszakot. Beszámolók szerint Szudánban néhány női tüntetőt „szüzességi vizsgálatnak” vetettek alá, és sok más országban folytatódtak olyan ártalmas hagyományok, mint például a nemi szerv csonkítás.

Az Afrikai Unió 50 éves felállását ünneplő 2013-as megemlékezésre való készülődés az Afrika-szerte jelenlévő korrupció és fegyveres konfliktus légköre mellett zajlott. Ám a régió számos területe mutatta a remény csíráit, hiszen sok ember továbbra is békés eszközökkel harcolt a méltóság, a társadalmi igazságosság, valamint emberi jogainak tiszteletben tartása érdekében.

AMERIKAI KONTINENS

A múlt széleskörű jogsértései és az elkövetők felelősségre vonásának elmaradása hosszú idő óta vet árnyékot a régió sok országára. 2012-ben azonban több kulcsfontosságú per is folyt, többek között Argentínában, Brazíliában, Chilében, Guatemalában és Uruguayban; ezek fontos előrelépést jelentettek a korábbi katonai kormányok alatt elkövetett jogsértésekben történő igazságszolgáltatáshoz vezető úton. Másoknak továbbra is küzdeniük kellett azért, hogy valódi igazságszolgáltatáshoz jussanak és véget vessenek a büntetlenségnek. Haitin például, a korábbi elnök, Jean-Claude Duvalier elleni eljárás elakadt a bíróságon. Az Egyesült Államokban pedig kevés előrelépés történt a Bush-adminisztráció alatt, a CIA titkos letartóztatási programjának részeként elkövetett visszaélésekért felelősök felelősségre vonásában.

A természeti erőforrások kérdésében kialakult szociális konfliktusok folytatódtak, sok esetben erősödtek a jogok ellen intézett támadások. Az őslakos népek jogainak elismerését előmozdította néhány bírósági ítélet, amelyek megerősítették jogukat arra, hogy szabad, előzetes és informált beleegyezésüket adják olyan fejlesztési tervekre, amelyek hatással vannak környezetükre. Júniusban az Amerika-közi Emberi Jogi Bíróság mérföldkőnek számító ítéletet hozott a Sarayaku kecsua őslakosok javára, amelyben bűnösnek találta Ecuadorot az őslakosok jogainak megsértésében.

A sawhoyamaya őslakos közösség tagjai, Paraguay, 2012. november. © Amnesty International

Az Amerika-közi emberi jogi rendszer, döntéseinek következményeként, maga is felerősödött kritikáknak volt kitéve a régió számos kormánya részéről. Venezuela odáig ment, hogy hivatalosan bejelentette kilépését az Emberi Jogok Amerikai Egyezményéből.

Némi előrelépés volt megfigyelhető a régióban a halálbüntetés eltörlésének ügyében. Az Egyesült Államokban – amely az egyetlen olyan ország a kontinensen, ahol továbbra is hajtanak végre kivégzéseket – Connecticut lett a 17. állam, ahol eltörlték a halálbüntetést. Míg a halálos ítéletek kiszabása folytatódott a karibi-térség angol anyanyelvű területein, ebben az évben nem történtek kivégzések.

Kolumbiában, az utóbbi több mint egy évtized óta először, várakozásokra adtak okot az első hivatalos béketárgyalások, amelyek eredményeként a kormány és a Kolumbia Forradalmi Fegyveres Erő (Revolutionary Armed Forces of Colombia, FARC) között folyó fegyveres konfliktus, közel 50 év után véget érhet.

Migráns. Tabasco, Mexikó, 2012. március. © Amnesty International / Ricardo Ramirez Arriola

Régió-szerte folytatódott a nők elleni diszkrimináció és erőszak mélyen gyökerező mintáinak megkérdőjelezése, és a szexuális és reprodukciós jogokért való kampányolást. Ám a régióban élő több millió nő számára a szabad és tájékozott, kényszerítés vagy diszkrimináció nélküli döntéshozatal arról, hogy mikor és hány gyermeknek adjon életet, továbbra is elérhetetlen maradt. Olyan országokban, mint Chile, El Salvador, Nicaragua és a Dominikai Köztársaság, továbbra is megtagadták a biztonságos, legális abortuszhoz való hozzáférést a nemi erőszak következtében teherbe esett nőktől és lányoktól, vagy azoktól, akiknek a megszakítatlan terhesség az életét vagy az egészségét veszélyeztette. Az emberi jogok ilyen megtagadása a hátrányos helyzetű csoportokhoz tartozó fiatal lányokat és nőket érintette a leg súlyosabban.

Az újságírók továbbra is létfontosságú feladatot láttak el jogsértések napvilágra hozatalában, gyakran komoly személyes áldozatok árán. Néhányuknak közvetlenül a kormány elnyomásával kellett szembenézniük, míg más országokban fegyveres bandák és bűnszervezetek célpontjaivá váltak. Újra és újra szembesültek a jogvédők – akik legtöbbje nehéz és veszélyes helyzetben él – az elhallgattatásukra tett rágalmozgások, bírósági és erőszakos kísérletekkel. Tetteikkel megmutatták, hogy erőssé és szilárdná vált az emberi jogi mozgalom, reményt ébresztve emberek millióiban a régió országaiban.

ÁZSIA ÉS A CSENDES-ÓCEÁNI TÉRSÉG

Ázsia és a csendes-óceáni térség több országában brutális állami elnyomást vont maga után pusztán a nyilvános véleménynyilvánítás is, akár az utcán, akár online történt. Az embereket rendszeresen zaklatták, megtámadták, bebörtönözték és meggyilkolták azért, mert meg merték kérdőjelezni a hatalom gyakorlóját.

Vietnamban több mint 20 békés, eltérő véleményüket kifejező embert (köztük bloggerek és dalszövegírókat) börtönöztek be a nemzetbiztonságra hivatkozó, koholt vádak alapján. Indonéziában hat embert zártak be istenkáromlásért, míg 70 erőszakmentes politikai aktivista továbbra is rács mögött maradt. Kambodzsában a biztonsági erők békés tüntetőket lőttek le, akik az erőszakos kilakoltatások és a rossz munkakörülmények ellen tiltakoztak. Kínában a tömeges erőszakos kilakoltatások ellen tüntetők a letartóztatás, bebörtönzés vagy az átnevelő munkatáborokba toloncolás kockázatának voltak kitéve. Srí Lankán újságírókat és civileket tartóztattak le vagy raboltak el – soha többet nem látták őket – azért, mert kritizálták a hatóságokat. Indiában az őslakos közösségek jogaiért munkálkodó aktivistákat – akiknek hagyományos, földhöz való joguk védelmére irányuló céljai ellentmondtak a nagyvállalatok érdekeinek – politikai indítékú vádak alapján börtönözték be.

Erőszakos kilakoltatás és házrombolás Pekingben. Kína, 2012. január. © Dubin

A nagy érdeklődéssel kísért vezetéváltások a régió különböző országaiban sem lendítettek sokat az emberi jogok helyzetén. Kínában több mint 100 embert tartóztattak le, hogy elejét vegyék a Kommunista Párt novemberi – 10 éve az első – vezetéváltását kísérő tüntetéseknek. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban, ahol Kim Dzsong Un folytatta pozíciójának megszilárdítását 2011-es hatalomra kerülése után, a politikai ellenfeleket továbbra is távoli börtöntáborokba száműzték, ahol súlyos alultápláltsággal, kemény munkával, kínzással, és sok esetben halállal kellett szembenéznük.

A Mohamed Nasid miniszterelnök februári lemondása elleni, Maldív-szigeteki tüntetésekre erőszakos elnyomás volt a válasz; a biztonsági erők a miniszterelnök politikai szövetségeseit vették célba, megkínózták őket. Továbbra is fegyveres konfliktus árnyékolta be több tízezer ember életét a

régióban, ahogy az öngyilkos merényletek, válogatás nélküli bombázások, légitámadások vagy célzott gyilkosságok következtében civilek veszítették életüket, sérültek meg, vagy kényszerültek otthonaik elhagyására Afganisztánban, Mianmarban, Pakisztánban és Thaiföldön.

A nők és lányok ambícióit továbbra is letörték a régióban; az államok nem védték és támogatták megfelelően a jogukat. Afganisztánban és Pakisztánban sok nőt és lányt tiltottak el továbbra is a közélettől; néhány esetben tálibok kivégzésszerű gyilkosságokkal hallgattatták el őket. Egy diák csoportos megerőszakolása és ezt követő halála által kiváltott közfelháborodás Indiában rávilágított az állam következetes mulasztására a nők és lányok elleni erőszak megfékezésében. Pápua Új-Guineában pedig az ilyen erőszak elkövetése, bár gyakori, nagyrészt büntetlenül folytatódhatott. A Fülöp-szigeteken azonban fejlődés jegyezhető fel a női jogok terén, ahol 10 év aktivisták általi lobbizás után, új reprodukciós egészségről szóló törvényt fogadtak el.

Tüntetők lótszvirágot tartanak a magasba, miközben 13 jogvédő szabadon bocsátását követelik. Boeung Kak-tó, Phnompen, Kambodzsa. A nőket egy, az erőszakos kilakoltatások elleni békés tüntetés után tartóztatták le. © LICADHO

További pozitív – bár tétova – lépések máshol is történtek a régióban. Bár Afganisztán, India, Japán, Pakisztán és Tajvan, 17 hónap és nyolc év között mozgó szünetek után, újrakezdték a kivégzések végrehajtását, Szingapúr és Malajzia tett néhány erőfeszítést a kötelezően kiszabott halálos ítéletek kiiktatására törvénykönyveikből.

Meglepő módon a lehetőség – és a változás – szele megcsapta Mianmart is. Novemberben a hatóságok bejelentették, hogy tervezik egy, a foglyok ügyeit felülvizsgáló mechanizmus kifejlesztését, és az év során több száz politikai foglyot engedtek ki. Azonban továbbra is százak maradtak önkényes letartóztatás és fogság alatt, ami jelzi, hogy milyen hosszú út vár még a reformok befejezés nemcsak Mianmar, hanem az egész régió előtt.

EURÓPA ÉS KÖZÉP-ÁZSIA

A Szovjetunió utódállamaiban ritka demokratikus hatalomváltás ment végbe a grúz parlamenti választásokon. Máshol továbbra is vasmarokkal szorítják a gyeplőt az autoriter rezsimiek. Az Európai Unió elnyerte a Nobel-békedíjat, de nem volt képes arra, hogy valamennyi tagállamában alapvető menedéket és biztonságot nyújtson a menedékkérőknek, valamint egyenlő jogokat biztosítson az EU 6 millió roma nemzetiségű állampolgárának.

Roma gyerekek otthona egy bezárt nagybányai gyár épületében. Románia, 2012. © Mugur Varzariu

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának működését, amely oly sokáig Európa emberi jogi védelmi rendszerének ékköve volt, továbbra is aláásta a tagállamok részéről annak megtagadása, hogy az ítéleteit átültessék a gyakorlatba, valamint azok a próbálkozások, amelyeket a hatáskörének megnyirbálására tettek.

A polgári és politikai jogok fenyegetettsége nem mérséklődött a volt Szovjetunió területén. A 2011 utáni elnyomáshullám folytatódott Fehéroroszországban; Azerbajdzsánban több lelkiismereti foglyot kiengedtek, viszont újakat zártak be. Oroszországban elnyomó törvények sorozata növelte az állam lehetőségét arra, hogy lecsapjon a kritikus tiltakozásokra, tüntetésekre, egyénekre vagy szervezetekre. Régió-szerte az államok alattomosabb módon is nyomást gyakoroltak bírálóikra: ide tartoztak a névtelen, erőszakkal való fenyegetések, illetve a droghasználatról, erkölcsi züllöttségről vagy adócsalásról szóló lejárató kampányok.

Törökország befolyása tovább nőtt a régióban, anélkül, hogy otthon jelentős fejlődést ért volna el az emberi jogok terén. Több ezer ember továbbra is börtönben senyed tisztességtelen tárgyalások során hozott ítéleteket, valamint a véleménynyilvánítás szabadságához való joguk megsértését követően.

Decemberben, egy mérföldkőnek számító döntéssel, az Emberi Jogok Európai Bírósága felelősnek találta Macedónia kormányát Khaled el-Maszri eltűnésében és megkínzásában, akit a CIA

Szokójában rabolt el 2003-ban. 2012 szeptemberében az olasz Legfelsőbb Bíróság megerősítette a 23 korábbi CIA-tisztet elmarasztaló ítéletet, a terrorizmussal gyanúsított egyiptomi Osama Musztafa Hasszán Naszr 2003-ban történt milánói elrablása és kiszolgáltatása ügyében.

Az Egyesült Államok által Európában vezetett kiadatási program részeként elkövetett bűnökért való felelősségre vonhatóság azonban nagyrészt eredménytelen maradt, mivel a megvádolt államok továbbra is késleltették a nyomozásokat, vagy letagadták az emberi jogi visszaélésekben való részvételüket.

A volt Szovjetunió területén a kiadatás gyakorlata folytatódott. Oroszország és Ukrajna együttműködött a kínzás veszélyének kitett körözött személyek foglyul ejtésében és átszállításában; ez a gyakorlat súlyosan szembehelyezkedik az Emberi Jogok Európai Bíróságának, a kínzás veszélyének kitett körözött személyek kiadatását akadályozó ítéleteivel.

Nők demonstrálnak Párizsban, Franciaországban az orosz Pussy Riot feminista punkegyüttes három tagja mellett, akiket „vallási gyűlölet által motivált vandalizmusért” ítélték el. Kettőn továbbra is átnevelő táborban vannak, lelkiismereti foglyok.
© Pierre-Yves Brunaud / Picturétank

Több állam, különösen Oroszország, ásta alá az Emberi Jogok Európai Bíróságának tekintélyét azzal, hogy nem ültette át a gyakorlatba az ítéleteit. Az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez javasolt módosítások azzal fenyegettek, hogy gyengítik a Bíróság függetlenségét és korlátozzák az egyének számára a közvetlen hozzáférés lehetőségét. A Balkán egyes részein csökkent a valószínűsége annak, hogy az 1990-es években elkövetett háborús bűnök áldozatainak valaha is igazságot szolgáltatassanak. Az ügyek kivizsgálása és a vádemelés továbbra is lassú maradt, amit a politikai akarat hiánya is erősített. Bosznia-Hercegovinában és más országokban a nemi erőszak és más szexuális erőszakcselekmények – háborús bűnök – áldozataitól továbbra is megtagadták az igazságszolgáltatáshoz és szociális támogatáshoz való hozzáférést.

Több európai ország próbálta korlátozni a migránsok és menedékkérők beáramlását, a határellenőrzések szigorításával, valamint olyan észak-afrikai államokkal, például Líbiával kötött együttműködési egyezségekkel, amely államok nagyrészt képtelenek voltak a partjaikra visszatérők emberi jogainak tiszteletben tartására. Görögországban a menedékkérőknek továbbra is komoly akadályokkal kellett megbirkózniuk a menedékért való folyamodás során, és fokozatosan nőtt annak kockázata, hogy embertelen körülmények között fogságban tartják majd őket – ahogyan az idegengyűlölő, önbíráskodó csoportok által elkövetett erőszaké is.

Magyarország egyenruhás szélsőjobboldali csoportoknak engedélyezte, hogy romák által lakott településrészekben vonuljanak fel, rasszista jelszavakat skandálva és köveket dobálva a lakókra és tulajdonukra. A romáknak zaklatással és diszkriminációval kellett szembenézniük az egész régióban.

KÖZEL-KELET ÉS ÉSZAK-AFRIKA

A társadalmi felkelések, amelyek 2010 végétől végigsöpörtek Észak-Afrikán és a Közel-Keleten, 2012-ben is hatással voltak a régió emberi jogi fejleményeire.

A kormányerők és az ellenzék közt zajló belső fegyveres konfliktus Szíriában feldúlta az országot. 2012-ben és azon túl is folytatódtak a mindkét fél által elkövetett súlyos emberi jogi visszaélések és háborús bűnök, a kormányerők esetében pedig az emberiség elleni bűntettek is. A jogsértések közt előfordultak lakott területek ellen indított válogatás nélküli támadások, politikai gyilkosságok és kínzás is. Az országon belül elharapódzó terror és pusztítás több mint 2 millió embert kényszerített otthona elhagyására belföldön, az év végére pedig 600 000 további személy kényszerült arra, hogy külföldre meneküljön, súlyos terhet róva ezzel a szomszédos államokra. Szíria jövője igen sötétnek ígérkezett összeomlott gazdaságával, infrastruktúrájával, és a harcok látszólagos végeláthatatlanságával.

Lerombolt házak Kiliben, Szíria, 2012. © Amnesty International

Másutt vegyes képet mutatott a 2012-es év. Azok az országok, amelyekben leváltották az autoriter vezetőket – Egyiptomban, Líbiában, Tunéziában és Jemenben – nagyobb médiaszabadságot élveztek, és kitágultak a civil társadalom lehetőségei. Mindezek ellenére visszalépések is történtek, amelyek – vallási vagy erkölcsi kérdésekben – a véleménynyilvánítás szabadsága terén jelentettek kihívást. Líbiában a milíciák megfékezésének kudarcra veszélybe sodorta az emberi jogi fejlődés sikerét.

Emberi jogi és politikai aktivisták továbbra is elnyomással néztek szembe szerte a régióban. Nézeteik kinyilvánítása miatt sok férfit és nőt börtönöztek be, vertek vagy gyilkoltak meg tüntetések során, kínoztak meg őrizetben, tiltottak el az utazástól vagy zaklattak az állam ügynökei. A Perzsa-

öböl országaiban aktivistákat, költőket, egészségügyi dolgozókat és másokat börtönöztek be pusztán reformok szorgalmazása vagy nézeteik kifejtése miatt. Miközben Bahreinben a hatóságok reformokat harangoztak be, továbbra is börtönbe vetettek lelkiismereti foglyokat, köztük az ellenzék vezető tagjait és emberi jogi aktivistákat. Algériában és Jordániában új törvények szigorították a média feletti ellenőrzést, a marokkói hatóságok pedig újságírókat és disszidenseket vettek célba.

Az átalakulóban lévő országokban folytatódott az igazságügyi- és biztonsági szektort érintő, égetően szükséges reformok megvitatása, de kevés konkrét változás történt. Általánosságban elmondható, hogy továbbra is gyakorlat maradt a jogok csorbításának büntetlenül hagyása, bár néhány esetben tettek lépéseket a múltbeli visszaélések orvoslására. Gyakoriak maradtak az önkényes letartóztatások, a kínzás, valamint a tisztességtelen bírósági eljárások; sok állam, különösen Irán és Szaúd-Arábia alkalmazta rendszeresen a halálbüntetést.

A forradalmi változásokban résztvevő nők reményei távolról sem valósultak meg. Felszólításuk a nemi alapú diszkrimináció megszüntetésére süket fülekre talált, néhány női tüntetőt pedig neméből fakadó módokon bántalmaztak. Ennek ellenére a nők szerte a régióban folytatták küzdelmüket a törvénykezésekben és gyakorlatokban jelenlévő diszkrimináció ellen, és megfelelő védelmet követeltek a párkapcsolati és más, nemi alapú erőszakkal szemben.

Civil áldozattal járó támadás nyoma. Deir al-Balah, Gáza, 2012. november.
© Amnesty International

Az év során Izrael fenntartotta a katonai blokádot a Gázai övezetben, és újabb törvénytelen izraeli telephelyeket létesített a megszállás alatt lévő Ciszjordániában. Mindez elhúzódó humanitárius válságot hozott Gáza 1,6 millió lakosa számára, és szigorú korlátozásokat rótt a ciszjordániai és gázai palesztinok szabad mozgására. 2012 novemberében Izrael nyolc napos hadműveletet indított a palesztin fegyveres erők ellen, akik Gázából válogatás nélkül lőttek rakétákat Izraelbe; a műveletek során több mint 160 palesztin és hat izraeli veszítette életét.

A 2012-ben történt visszalépések ellenére optimizmusra ad okot az az eltökéltség és bátorság, amit a régióban élő emberek az igazságért, méltóságért és az emberi jogokért folytatott harcukban mutattak.

MAGYARORSZÁG

--

Magyarország
Államfő: Áder János (Schmitt Pált váltotta májusban)
Miniszterelnök: Orbán Viktor

--

Az életbe lépett új alaptörvénnyel kapcsolatban aggályok merültek fel annak potenciálisan diszkriminatív hatása miatt. Romákat számtalan alkalommal zaklattak, félemlítettek meg szélsőjobboldali csoportok. A módosítások ellenére a médiaszabályozás továbbra is lehetővé teszi, hogy a médiát a politikai irányítsa.

--

Háttér

Januárban új alaptörvény lépett hatályba. Sokan bírálták azért, mert lehetőséget ad az emberi jogok – nevezetesen a diszkriminációtól való védelemhez és a hathatós jogorvoslathoz való jogok – csorbítására. Márciusban az Európai Bizottság eljárást indított Magyarország ellen, amiért az nem alkalmazkodott a bírók és ügyészek nyugdíjkorhatárát, illetve az adatvédelmi hatóság függetlenségét kimondó EU-s jogszabályokhoz.

Diszkrimináció

Az új alkotmány egy férfi és egy nő életközösségére szűkítette a család fogalmának jogi meghatározását, ami aggasztó az azonos neműek hátrányos megkülönböztetése miatt. Decemberben az Alkotmánybíróság megsemmisítette a rendelkezést. Júliusban új büntető törvénykönyvet fogadtak el, amely az előítélet által motivált támadások meghatározását kiterjesztette azokra a bűntettekre, amelyek alapját a szexuális irányultság, a nemi identitás és fogyatékkal élés jelenti. Civil szervezetek üdvözölték a módosítást, ám aggályaikat fejezték ki az új intézkedések gyakorlatba történő átültetését illetően, hiszen nincsenek érvényben hatékony irányelvek a rendőrség és az ügyészség számára annak kapcsán, hogyan kell lefolytatniuk egy ilyen ügy kivizsgálását.

Romák

A kormány elkötelezte magát, hogy fellép a megfélemlítés ellen, ennek ellenére a romák továbbra is rasszista erőszak áldozatai voltak. A 2008-2009-es romák elleni támadásokkal (amelyek során hat ember, köztük egy kisgyermek veszítette életét) vádolt elkövetők tárgyalását elnapolták. Októberben az egyik védőügyvédet lecserélték, miután kiderült számára, hogy az apja az ügyben illetékes bírók egyike.

* Márciusban egy parlamenti bizottság számolt be a 2011 márciusában Gyöngyöspatán zajló „önbíráskodó” tevékenységekről. A beszámoló azonban nem tért ki arra, hogy a hatóságok lassan és nem megfelelően reagáltak a gyöngyöspatai romák által elszenvedett megfélemlítésre, zaklatásra és erőszakkal való fenyegetőzésre, amikor a faluban egy hónapon keresztül három önbíráskodó csoport „járőrözött”.

A Jobbik által szervezett demonstráció Devecseren, 2012. augusztus 5-én, amelyhez több szélsőjobboldali csoport is csatlakozott.

* Augusztus 5-én a szélsőjobboldali Jobbik és jó pár önbíráskodó csoport felvonulást rendezett Devecser községben. A szemtanúk elmondása szerint betondarabokat és más tárgyakat hajigáltak a romák házaiba. A rendőrök nem avatkoztak közbe. Az események után ugyanakkor a kormány elkötelezte magát amellett, hogy nem tűri és megelőzi az etnikai és más kisebbségek megfélemlítését.

* Beszámolók szerint augusztus 18-án Cegléden önbíráskodó csoportok félemlítették meg az ott élő roma lakosokat. A főként fekete egyenruhába öltözött személyek kis csoportokban gyülekeztek a romák lakta környékeken, romaellenes szlogeneket és halálos fenyegetéseket kiabáltak. A rendőrség azt javasolta a roma családoknak, hogy térjenek vissza otthonaikba, és ne avatkozzanak az eseményekbe. Az önbíráskodók két napig maradtak a helyszínen. Civil szervezetek állítása szerint a rendőrség „nyilvános zavargásként” és nem „közösség tagja ellen elkövetett támadásként” jelölte meg az incidenst.

* Október 17-én több ezer Jobbik-szimpatizáns vonult fel egy romák lakta környéken Miskolcon, a beszámolók szerint romaellenes szlogeneket skandáltak. Több száz roma békés ellentüntetést szervezett. A civil szervezetek elismerték, hogy a rendőrség megfelelő módon lépett fel a romák megvédelmezése érdekében.

Az igazságszolgáltatás rendszere

Januárban az Alkotmánybíróságot érintő törvény lépett érvénybe. Emberi jogi szervezetek, köztük az Eötvös Károly Intézet, a TASZ és a Magyar Helsinki Bizottság szót emelt az ellen, hogy a törvény ésszerűtlen akadályokat – beleértve a kötelező jogi képviselőt – gördít az elé, hogy az emberi jogi visszaélésekkel kapcsolatban panaszt emelő polgárok az Alkotmánybírósághoz fordulhassanak. A törvénykezés eltörölte a kollektív panasztételről szóló rendeletet is.

A véleménynyilvánítás szabadsága

Májusban a parlament módosította a médiatörvényt, amivel néhány problémát orvosolt azok közül, amelyekre 2011 decemberében mutatott rá az Alkotmánybíróság. A módosítások különösen a nyomtatott és online sajtóban megjelent tartalmak hatóságok általi ellenőrzését csökkentették, és az újságírói források védelmét erősítették. Ennek ellenére az Európa Tanács aggályait fejezte ki néhány érvényben maradt intézkedés miatt. Ilyen például a nyomtatott és online sajtó kötelezése arra, hogy hivatalosan bejegyeztesse magát, amennyiben nem akar komoly bírságokat fizetni. A megfigyelők

figyelmeztettek, hogy a médiatörvény továbbra is politikai irányítás alá helyezi a médiát.

* Szeptemberben Magyarország nemzeti hírszolgáltatója, az MTI becsületsértés vádjában indított pert egy újságíró ellen, miután az azzal vádolta, hogy az adófizetők pénzét a nyilvánosság félrevezetésére használja. A lépést elítélte az EBESZ sajtószabadságért felelős képviselője, mivel valószínűsíthető, hogy ennek megfélemlítő hatása lehet a független, kritikus újságírókra.

Menekültek, menedékkérők és migránsok

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) bírálta Magyarország menedékkérőkkel kapcsolatos bánásmódját, és arról számolt be, hogy a fogadóközpontokban uralkodó körülmények és a menedékkérők közigazgatási őrizetbe vételének fokozódása miatt az ország elmarad a nemzetközi és EU-s normáktól. A Dublin II. nevű korlátozás miatt Magyarországra visszatérők ellen általában kiutasítási parancsot adtak ki, és őrizetbe vették őket, függetlenül attól, hogy kifejezték menedékkérési igényüket.

A leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális emberek jogai

Július 12-én több mint 3000 résztvevő ment el a budapesti „Pride felvonulásra”. Áprilisban a rendőr-főkapitányság vezetője úgy döntött, betiltja a felvonulást a forgalom akadályozása miatt. Pár nappal később a Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte a tilalmat. A szervezők szerint a rendőrség megfelelően biztosította a felvonulást.

Az Amnesty International látogatásai, beszámolói

#Júliusban az Amnesty International egy megbízottja látogatott Magyarországra.

£Magyarország: A gyöngyöspatai önbíráskodásról szóló jelentés nem tér ki a diszkriminációra (EUR 27/001/2012).

£Magyarország új büntető törvénykönyve: Elmulasztott alkalom a gyűlölet-bűncselekmények visszaszorítására (EUR 27/003/2012).